Rok III[ci] Nr. 3. Kraków, dnia 14 Czerwca. Rok 1875.

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor
Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI
Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Wychodzi w Krakowie co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowej.

Biuro Redakcyi i Administracyi W KRYNICY w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya **„Czasu“** w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów **„Krynicy.“**

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.

Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi.**

Czy drogo, czy tanio w naszych zdrojowiskach?

skreślił

Dr. Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

Dosłyszane nierzadko skargi na drożyznę ogólnie panować mającą w ojczystych zdrojowiskach, nasuwały mi zawsze myśl, czyli i o ile rzeczone zażalenia są uzasadnione? tudzież, ażali niema sposobu zapobieżenia temu złemu (jeżeli istnieje), grożącemu wielką klęską tak drogim dla naszego serca ojczystym zakładom zdrojowym.

Wspomnioną sprawę rozbieraliśmy poprzednio (w r. 1864), na wniosek prof. Dra Majera, czcigodnego prezesa byłego Towarzystwa naukowego krakowskiego, na jednem z posiedzeń Komisyi balneologicznéj, przy ówczesnem Towarzystwie istniejącéj, któréj przez cały czas 15-letniego jéj trwania, obowiązki sekretarza pełniliśmy.

Osobiste zwiedzenie wielu krajowych i postronnych zdrojowisk, tudzież liczne korespondencye ze Zarządami zdrojowemi prowadzone, dostarczyły nam materyału do porównania praktykowanéj w zdrojowiskach ceny *pomieszkań, ceny wód mineralnych, tudzież wszelakich kąpiel lekarskich*, *należytości za użycie bielizny, lub za jéj wygrzanie pobieranéj* — nie pomijając *opłat za leczenie zdrojowe i za muzykę pobieranych*, tak u nas, jakoteż u postronnych, mianowicie w zdrojowiskach licznie od polskiéj publiczności odwiedzanych.

Ze zestawienia obok siebie i z wzajemnego porównania rzeczonych cen, okazało się:

1. *Iż ceny wód lekarskich na sprzedaż rozsyłanych na miejscu ich pochodzenia, nie licząc opakowania i kosztów transportu*, *w monecie miejscowości wód, za 100 flaszek obliczone*, *są następujące:*

Rodzaj wód mineralnych	flaszki całe	flaszki pół	kamionk	
Bilińska (Sauerbrunn)	. .	20.—	. .	Austr. Mon.
Budzińska (Ofner-Biterwasser)	22.—	. .	. .	. . .
Emska (zdrój Kränchen lub Kesselbrunn) . . .	42.40	34.40	. .	Reichs Mar.
Franzensbadzka (zdrój Franzensbrunn lub Salzquelle)	. .	22.—	. .	Austr. Mon.
Friedrichshalska (Bitterwasser)	. .	39.—	. .	Reichs Mar.
Gieshüblerska (Sauerbrunn)	. .	22.—	. .	Austr. Mon.
Gleichenbergska (Constantinquelle)	. .	18.—	. .	„ „
Iwonicka (zdrój Karola i inne)	25.—	. .	. .	„ „
Karlsbadzka (wszelkie zdroje)	25.—	. .	. .	„ „
Kissingska (Rakocny) .	25.—	18.—	. .	Süd-deutsche W.
Krynicka (zdrój główny i słotwiński)	18.—	. .	. .	Austr. Mon.
Marienbadzka (wszelkie zdroje)	24.60	20.20	. .	„ „
Obersalzbruńska . . .	. .	41.—	. .	Reichs Mar.
Püllnawska (Bitterwasser)	. .	. .	15.70	Austr. Mon.
Rabczańska	19.—	. .	. .	„ „
Saidschützka (Bitterwasser)	. .	. .	15.—	„ „
Schwalbachska (Weinbrunn i Stahlbrunn) .	. .	. .	35.90	Reichs Mar.
Selterska	40.—	33.70	. .	Reichs Mar.
Szczawnicka (wszelkie zdroje)	20.—	. .	. .	Austr. Mon.
Vichy (wszystkie zdroje)	34.—	29.—	. .	Frank. w zł.
Żegestowska	18.—	. .	. .	Austr. Mon.

Zaprowadzone po zakładach zdrojowych korzyści i ustępstwa dla handlów, wielką ilość wód mineralnych pobierających (tak zwany rabat — sconto p. corrente itp.), dogadzają w pierwszym rzędzie interesom zarządów zdrojowych i służą na korzyść znakomitym odbiorcom, sprzedażą wód mineralnych zajmującym się, a dopiero w drugim rzędzie przynoszą ulgę chorym, rzeczonych wód potrzebującym.

Z porównania ceny wód mineralnych ojczystych między sobą, widzimy:

iż jedna flaszka wody iwonickiéj (*loco* Iwonicz) kosztuje . . . . 25 cent.
jedna flaszka wody krynickiéj (*loco* Krynica) 18 „
„ „ „ rabczańskiéj (*loco* Rabka) 19 „
„ „ „ szczaw. (*loco* Szczawnica) 20 „
„ „ „ żegestow. (*loco* Żegestów) 18 „

Zatém z wód krajowych *najdroższą* jest iwonicka, po niéj, co do ceny idzie szczawnicka, daléj rabczańska, wody zaś: krynicka i żegestowska z krajowych są *najtańsze.*

Z uwagi na materyał, w jakim nasze wody w handel są rozsyłane, przy uwzględnieniu jego gatunkowéj dobroci i trwałości [1]), nadewszystko zaś uwzględniając sposób napełniania wód ojczystych [2]), tudzież uwzględniając dobór materyałów do przesyłki i do opakowania wód służących [3]), każdy bezstronny przyznać musi, iż woda krynicka, jako najkunsztowniej (a żatem i najkosztowniej), bo metodą Hechta napełniania, a pomimo tego w swej cenie zbyt niska, jest z pomiędzy wód ojczystych najtańszą, a zatem co do swej przystępności w cenniku wód ojczystych najpierwsze miejsce zajmuje.

Jakkolwiek cena wody krynickiéj i żegiestowskiéj jest jednakową, wszakże ta ostatnia niestety nieodpowiednio dla celów lekarskich dotychczas napełniana, nieposiadając wcale we flaszkach węglanu żelazawego, w stanie rozpuszczonym w rzeczonych flaszkach, do rzędu wód żelazistych żadną miarą zaliczoną być nie może. Pomimo zatem wielkiego wzajem zbliżenia (co do składu chemicznego) obu namienionych wód mineralnych, znaczenie terapeutyczne i wartość lecznicza wody krynickiéj, jako wody żelezistej, ze wszystkich ojczystych wód, jest jéj wyłączną i jedyną własnością.

Ze zestawienia i z dalszego porównania ceny wód ojczystych z ceną wód obcokrajowych okazuje się:

1) iż nasze wody (pominąwszy wody gorżkie czeskie) w ogóle nie są drogie, a nawet od wielu innych wód zagranicznych są znakomicie tańsze.
2) iż wody obcokrajowe, mianowicie pochodzące ze zdrojowisk: Vichy, z Ems, z Selters lub z Kissingen, mimo pozornie przystępnej ceny na miejscu, są bardzo drogiemi, osobliwie gdy się doliczy do ich ceny: koszta ich transportu i różnicę (agio) monety.
3) iż najużywańsze z wód czeskich t. j: Karlsbadzkie i Maryenbadzkie są jednakowej ceny; w stosunku zaś do wód galicyjskich, są od nich (nawet loco) o bardzo wiele droższe.

Usprawiedliwienie swoje co do bezwzględnej drogości wody iwonickiéj, tudzież co do względnie wysokiej ceny wody szczawnickiéj, rabczańskiéj i żegiestowskiéj, same tylko zarządy odnośnych zdrojowisk uzasadnić mogą. Spodziewamy się jednak po ich dobrze zrozumianym interesie własnym, tem więcéj po obywatelskiem poczuciu i ich szlachetności, jakotéż po humanitarnych i patryotycznych ich uczuciach, iż wejdą bardzo ściśle w tę najważniejszą gałęź zdrojowego gospodarstwa; iż ją gdzie należy ulepszą, a nawet, iż skutecznie postarają się zaradzić na przyszłość: powyżéj wymienionéj drożyznie swych wód mineralnych. (*C. d. n.*)

---

[1]) Materyałem, w którym ojczyste wody mineralne w handel są przesyłane, jest tylko szkło, z którego flaszki wyrobione tem są droższe, o ile są cięższe, bielsze i ozdobniejsze, lub o ileby szczególnemi znakami opatrzone były. Flaszka dla wody krynickiéj waży 23 łutów w. w.; flaszki zaś dla innych ojczystych wód, ważą od 17 do 18 łutów w. w.

[2]) Tylko jedna Krynica ze wszystkich ojczystych zakładów zdrojowych używa sztucznego sposobu napełniania swych wód mineralnych, tak zwanéj *metody* Hechta, do czego wielu kosztownych maszyn i przyrządów potrzeba; albowiem *metoda* Hechta polega na nalewaniu flaszki za pomocą właściwego przyrządu, każda zaś pojedyncza flaszka wody krynickiéj przed jéj zakorkowaniem, gazem węglowym na 3 atmosfery uciśnionym jest dopełnioną. Gaz węglowy rodzimy oddzielną maszyną (pumpą pneumatyczną), ponad zdrojem krynickim zbierany, kondensuje się w miedzianych cylindrach, które szrubowane do maszyny flaszki korkującéj, od czasu do czasu zmieniane, dostarczają gazu przed wtłoczeniem korka do każdéj flaszki.

O tym zewszechmiar ważnym przedmiocie: napełniania wód mineralnych na sprzedaż przeznaczonych, obszernie późniéj w oddzielnéj rozprawie pomówimy.

[3]) Za materyał do przesyłki dla naszych wód mineralnych, służą powszechnie skrzynie drewniane; koszyków bowiem lub plecionek z łupanego drzewa, w tym celu u nas nigdzie dotąd nie używaią. Również nasze zakłady zdrojowe, wcale dotychczas nie mogą korzystać z przesyłania swych wód w całych wagonach kolei żelaznéj *bez opakowania* — a ztąd koszta frachtu ojczystych wód mineralnych, o wiele u nas musiały być większe od frachtu wód obco-krajowych.

Do opakowania flaszek ojczystych wód używa się powszechnie słomy, artykułu (jak wiadomo) czasami bardzo drogiego w naszych górskich okolicach. Jedna tylko Krynica przesyła flaszki swych wód w skrzyniach bardzo starannie robionych, *leżąco (horyzontalnie) zapakowane,* do którego to sposobu pakowania o wiele więcéj słomy wychodzi, aniżeli przy stojącem flaszek w skrzyniach ułożeniu.

Fabryki korków braci Mandard w Romorantin, tudzież braci Berthon w Kiel, wreszcie handle korków Lindemanna w Dreznie i Pechera w Wiedniu, dostarczają zazwyczaj korków dla naszych ojczystych zdrojowisk. Im woda mineralna więcéj ma gazu węglowego, tem lepszych (a zatem i droższych) korków dla niéj używać należy. Krynica używając do napełnienia swych wód *metody* Hechta, a pakując swe flaszki *leżąco w skrzyniach,* do tego posiadając wodę mineralną ze wszystkich ojczystych w gaz węglowy najzamożniejszą, musi używać dla swéj wody bardzo dobrych i grubych korków, a zatém o wiele droższych, aniżeli je dają inne krajowe zdrojowiska.

KRONIKA WIADOMOŚCI BIEŻĄCYCH
O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Nowe czasopismo polskie zdrojowe.

Z najszczerszą radością powitaliśmy Nr. I nowego polskiego czasopisma zdrojowego, mającego wychodzić w Warszawie obok „*Gazety Lekarskiéj*“, wydawanéj od lat 9 pod redakcyą niewzruszonych zasług w ojczystéj literaturze lekarskiéj czcigodnego Prof. Dr.

Girsztowta. Tytuł rzeczonego czasopisma jest: **„Wody mineralne — Ciechocinek, Busko, Solec, Druskieniki, Birsztany, Nowe-Miasto, Sławinek. — Rzecz poświęcona zakładom i gościom zdrojowym.“** — Szlachetne cele, jakie sobie założyło rzeczone czasopismo „wystąpienia w roli pośrednika między publicznością a zakładami zdrojowymi i służenia interesom tak gości zdrojowych, jakotéż samych zakładów, a to w przekonaniu, iż bliższe obznajmienie się wyjdzie na korzyść obydwóch“ nadewszystko zaś Czcigodne Imię Prof. Dr. Girsztowta, pod którego kierunkiem wspomnione czasopismo wydawanem będzie dostateczną są nam rękojmią jego wartości i pożytku. To też z całego serca życzymy temu nowemu przedsięwzięciu „Szczęść Boże“.

* * *

Zakład hydroterapeutyczny Dr. Czerwińskiego w *Steinerhof* (w Styryi), istniejący tam od kilku lat, pozyskał obecnie na swego Lekarza Dr. Gumplowicza, krakowianina, byłego Assystenta w oddziale elektroterapeutycznym Polikliniki wiedeńskiéj.

Innym **zakładem wodoleczniczym** w *Mürzuschlag* obok Semeringu (3 godziny koleją żelazną od Wiednia) położonym, kieruje Dr. Bieliński.

* * *

Krynica. W roku bieżącym obdarzono tutaj w pierwszym sezonie tegorocznéj pory zdrojowéj, z dobrodziejstwa c. k. Rządu 27 osób bezpłatném pomieszkaniem i kąpielami mineralnémi; nadto kliniki Uniwers. Jagiellońskiego, dyrekcye szpitali w Krakowie i we Lwowie, tudzież Zgromadzenie Felicyanek w Krakowie i Tow. bratniéj pomocy Akademików w Krakowie, otrzymały bezpłatnie znaczną ilość flaszek wód mineralnych krynickich.

* * *

Krynica. Znany zaszczytnie w literaturze lekarskiéj i w zawodzie praktycznym Dr Konstanty Rosé, były profesor Patologii w Uniw. warszawskim, przybędzie niebawem na dłuższy pobyt do Krynicy.

LISTA GOŚCI

przybyłych do c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy

od dnia 5 do dnia 11 Czerwca 1875 r.

18.	Keller Hieronim, kupiec ze Szczawnicy z żoną	osób 2	przybył	5	Czerwca	u Seidlera.
19.	Łopacka Kamila, żona c. k. radcy sądu krajowego z Nowego Sącza z familią i służącą	„ 4	„	6	„	pod Opatrznością.
20.	Łukaszewska Hermina, żona c. k. podprokuratora państwa z Tarnowa z matką	„ 2	„	6	Czerwca	„ Szwajcarem Nr 11.
21.	Matyas Franciszka, żona c. k. sędz. pow. z Krościenka ze służącą	„ 2	„	7	„	„ Kosynierem.
22.	Friedmann Adela, kupcowa z Wiednia z Ern. Rymańską i służącą	„ 3	„	7	„	„ Potokiem Nr. 7, 8.
23.	Dr Blatteis Jakób, lekarz z Krakowa z familią i służbą	„ 7	„	7	„	„ Jeleniem.
24.	Gros Rozalia, właścicielka realności z Bulowic	„ 1	„	8	„	u Kowalewskiego.
25.	Kędzierska Joanna, żona inżyn. kolejow. z Dębicy z dwiema córkami	„ 3	„	9	„	pod Orłem Nr 12.
26.	Sternberg Michał, nauczyciel izraelicki z Ostroga (Rosya)	„ 1	„	9	„	u Vasslowy.
27.	Chłodnicka Aleksand., żona c. k. pocztmistrza z Głogowa z córką	„ 2	„	10	„	pod Zamkiem Nr 20.
28.	Sulimierska Bolesł., wł. dóbr ze Słotwiny z 3-em dz. i panną służ.	„ 5	„	11	„	„ Pagatem.
29.	Seitz Józefina, żona inżyniera z Tarnowa z familią	„ 3	„	11	„	„ Jarząbkiem.
30.	Dąbkiewicz Franciszką, żona oficyała c. k. Namiestn. ze Lwowa	„ 1	„	11	„	„ Pagatem.
31.	Kulawska Helena, żona c. k. adjunkta sądowego z Wiśnicza z siostrą Wandą Wyrobiszówną	„ 2	„	11	„	„ Szwajcarem Nr 12.

Razem rodzin 14 czyli 38 osób.
Pozostało z poprzedniej listy rodzin 17 czyli 61 osób.
Przybyło do 11 Czerwca 1875 r. „ 14 „ 38 „
Od otwarcia zakładu było razem 31 „ 99 „

Krynica, dnia 11 Czerwca 1875. **_Zygmunt Sokołowski._**

Sprostowanie.

W Nrze 2-gim „Krynicy“, w rubryce Kroniki wiadomości bieżących, w ustępie „Polacy lekarze w obcokrajowych zdrojowiskach“ po: Dr Hordyński dodać należy, z Brzeżan.

Główny Redaktor Dr. *Michał Zieleniewski.* Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

UWIADOMIENIE.

Zwraca się uwagę Szanownéj Publiczności, iż wody mineralne krynickie (rodzime), oprócz wytłoczonego na nakrywce cynowéj, każdą flaszkę pokrywającéj napisu:

KRYNICA

ZDRÓJ GŁÓWNY LUB ZDRÓJ SŁOTWIŃSKI

tudzież oprócz liczby roku ich napełnienia na rzeczonych nakrywkach wytłoczonéj, zaopatrzone są napisem **KRYNICA**, wypalonym od spodu na korku.

Przy téj sposobności oznajmia się, iż **wody krynickie w następujących handlach wód mineralnych** są do nabycia:

w Berlinie:	**Heyl et Cie** generalna agencya wód mineralnych.
w Brodach:	**Franzos — Rothkopf.**
w Czerniowcach:	**Krzyżanowski — Golichowski** aptekarz.
w Husiatynie:	**Friedmann.**
w Krakowie:	**Wentzl** (generalna agencya Dyrekcyj zdrojowisk czeskich i galicyjskich) — **S. Feintuch — J. W. Goldwasser — Walter — Wiszniewski** aptekarz.
w Kijowie:	**Gustaw Seidl** aptekarz.
we Lwowie:	**Goldbaum — Mendrochowicz — Schubuth.**
w Petersburgu:	**Schmiedt et Cie.**
w Pradze:	**Kunerle.**
w Przemyślu:	**Kozłowski.**
w Sączu:	**Kosterkiewicz & Ritter.**
w Tarnowie:	**Müldner — Liebschütz.**
w Warszawie:	**Heinrich — Lilpopp. — Sokołowski — M. Lande.**
w Wiedniu:	**Mattoni.**

W drukarni L. Paszkowskiego. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządzca drukarni *Józef Łakociński.*